

OBLICZNOŚĆ (784) *sb f*

Oba o jasne.

sg *N* obliczność (11). ◇ *G* obliczności (128). ◇ *D* obliczności (5). ◇ *A* obliczność (100). ◇ *I* oblicznością (509). ◇ *L* obliczności (28). ◇ *pl G* obliczności (1). ◇ *L* oblicznościach (2); -ach (1), - (a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w.

1. *Twarz; facies Vulg [w tym: czyja: pron poss (7)] (8)* : máyeřtat Boży á Báránkow tám będzie/ á łudzy iego będą mu łużyć. *A oglądaią obliczność iego y imię iego ná czołach swoich. RejAp 187v.*

W przeciwstawieniu: »tył... obliczność« (1): [rzekł Pan Bóg do Mojżesza] położę cię w rospádlinie fkały/ i przykryję pravicą moią/ aż minę y rękę odłożę/ tedy wyrzyłz tył moy/ ále obliczności moich nikt nie ogląda [et videbis posteriora mea; faciem autem meam videre non poteris. Vulg Ex 33/2]. *BielKron 35.*

Zwrot: »(za)kry(wa)ć (*a.* odwracać) [od kogo], kryć (*a.* odwrócić) [komu] obliczność« = *avertere faciem [ab aliquo] Vulg [szyk zmienny] (3:2)*: Y mnyeć Pan nye odwrócił swoyey obliczności/ Gdym fie vcyekł s proźbą fwą do yego możności *LubPs F2v, G2v, Q, ee5*; Nie kroy mi swoy obliczności/ Ciebie w gorzkości/ W ciężkiej żalości: Wzywam z tych niłkości. *WisznTr 27.*

Przen (1) : Oto ie popędzą obłoki od wchodu y od zachodu aż ná południe oblicznością bárzo ftráfzliwą/ popędliwą y gwałtowną [et facies earum [nubium] horrida valde Vulg]. *BibRadz 4.Ezdr 15/34.*

2. *W użyciach metonimicznych [w tym: czyja (720): pron poss (355) G sb (218), ai poss (147)] (759)* :

a. *Osoba lub obecność [czyja]; pole widzenia; conspectus BartBydg, Mącz, Modrz, Vulg, PolAnt, Cn; facies HistAl, Vulg, PolAnt; praesentia HistAl; vultus Vulg; aspectus, oculus, os Cn [w tym: czyja: pron poss (353), G sb (181), ai poss (145) (679)] (717)* : Iuż ku twey matki łonu Iezu racz przyłtapitz/ botz bez twe oblicznoćij niechce matuchna bytz *OpecŻyw 20v, 166; PatKaz II 64; PatKaz III 124v, 144; Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine: [...] Niechci fie przybliży modlitwa moia ku obliczności twey miły panie WróbŻołt 118/169, 16/9, 43/4, 67/5; A tak ty wfłechmogący pánie vflýłfawłfy pokorne prozby náłłe náłłoniwłłfy vcho twoie wezrzawłłfy też ná obliczność Kryłtułá pomázáncá twego/ racz miłóćiwie vflýłłec ktobie wołanie náłłe. RejPs 125v, 143; Sądy Páńłkye nye odefłzy od mey obliczności/ Bom też nye odrzucal yego tu łpráwyedliwości. LubPs Ev; Miłofierdzye twe y prawdá vprzedzą twą obliczność [misericordia et veritas praecedent faciem tuam. Vulg Ps 88/15] *LubPs T5, Cv, D3v, E [2 r.], E4v, F (20)*; Pod cieniem łkrzydeł twoich obronisz mie: od obliczności złośliwych ludzi ktorzy mię vtrapili. *Leop Ps 16/8, Ex 2/15, Ps 16/2, 1.Mach 5/21; BibRadz I 21a marg, Ex 35/20, Ios 1 arg, 23/5, 2.Reg 24/4 (9)*; [w ten dzień] Krolow/ kxyżáth oblicznoćczy fye wyłtrzegay/ v łádu nyełtaway *Goski A3v; BielKron 65, 66; Conspectus, Poyżrzenie/ Obliczność. Mącz 405c, 43d, 329c, 405c, 417d, 430d, 431a; RejAp 113v; [Niniwitowie dowiedziawszy się od proroka Jonasza] iż ie chce [Pan] wyłádzic zá grzech ich z obliczności swoiey/ nic inłzego nie vczynili iedno [...] wołali vftáwicźnie k niemu o fwiełthe miłofierdzye iego RejPos 328v, 7, 22v, 226; BiałKat 128b; Idz od obliczności męzá głupiego/ gdyż nie poznałś (v niego) warg vmiejętności. BudBib Prov 14/7; ReszList 177; ArtKanc T14; WujNT 401 marg, Act 5/41.**

W charakterystycznych połączeniach: obliczność niewidoma [o Bogu]; obliczności [czyjej] prosić; obliczności [czyjej] oglądanie; od obliczności [czyjej] odyść, rozplynąć się, uciekać, być usprawiedliwiony, wnieść w zabaczenie, wybić [kogo] wynieść (3), wypędzić [kogo] (2), wypłoszyć [kogo], wziąć [kogo] (wzięty) (3), zadrzeć, (z)ginąć (poginąć) (3), zniknąć; od obliczności [czyjej] oddalony, porażony; z obliczności [czyjej] wygładzić [kogo]; k obliczności [czyjej] zbiec się; obliczność [czyją] obrażać (2), oglądać ((żądać) widzieć) (5), uważać u siebie; na obliczność [czyją] patrzeć (2), wezrzeć; przy obliczności [czyjej] używać wiecznego pokoju.

Fraza: »boleść (a. żal) moja jest przed moją oblicznością« = *ja boleję; dolor meus in conspectu meo Vulg* (2); *WróbZołt* 37/18; A ia ná (odniefienie) kaźni [za grzechy] gotow ieftem: á boleść moia przed oblicznością moia ieft zówždy. *LatHar* 163.

Zwroty: »iść, odchodzić sw(oj)ą oblicznością« (1:1): Y załz niewiemy gdyś fiedł/ przez pułfće oblicznością swoią przed ludem swoiem przed ftráchem wzrułfáká fie ziemiá *RejPs* 97v; *RejPos* 311v.

»przed [czyją] oblicznością kłaniać się« (1): Przez macugę ktora ieft skrzywiona od głowy znamionuiemy/ iże wżyfcy krolowie y kfiążetá fwieckie przed náłzą oblicznością będą fie kłaniać [*coram nostra presentia curvabuntur*]. *HistAl* C6.

»mieć, pokładać, przekładać (Pana) Boga (a. bojaźń bożą) przed (sw(oj)ą) oblicznością« (4:1:1): *TarDuch* D8; Ten páfalm [112] ieft iáko ieft rzecz fláchetna mieć przed oblicznością boiaźń bożą á rofkolfowác rofpámietawiając łobie wołá á rofkázowanie iego. *RejPs* 166v; Nye ma ten złołnik Boga przed fwą oblicznością [*non est Deus in conspectu eius Vulg Ps* 10/5] *LubPs* C2v, N6; Zówždydym pokładał Pána przed oblicznością moią [*Providebam Dominum in conspectu meo semper Vulg Ps* 15/8] *GrzegŚm* 25; *BiałKaz* D.

»odstępić od [czyjej] obliczności« (1): [*Daj nam Panie abyś*] nienaydował przyczyny do nas abychmy byli powinni odstępić od obliczności twoiey fwiętey *RejPs* 147v.

»przyść (a. przychadzać, a. przychodzić), iść, wchodzić, ukazać się przed [czyją] obliczność« = *introiire in conspectu [alicuius] Vulg, PolAnt, Mącz; in conspectum [alicuius] venire, ingredi in conspectum [alicuius] Vulg, Mącz; coram praesentia (a. ante praesentiam) [alicuius] (ad)venire HistAl [szyk zmienny] (14:5:2:1): HistAl* G5v, H3v, L5v; A wyłuchay próżby wyerney łłuźebniká twego/ Co idzye przed obliczność twą s fercá fkruffonego. *LubPs* O5v, X6v; Wchodźcie przed obliczność iego: w rozródowaniu *Leop Ps* 99/2, *Sap* 12/12, *Is* 1/12; Krzywdy ktore fię wiernym dzieią łamy przychodzą przed obliczność Bożą/ żadaiąc pomłty. *BibRadz* I 3b marg, *Iob* 13/16; *BielKron* 69; *Ingredi in conspectum populi*. Przed obliczność wżiftkich przyść. *Mącz* 148a, 480b; *RejPos* 90, 179; *GrzegŚm* 14, 16; á vkaże fie przed obliczność moię ktokolwiek s tak fáttecznym vmyłem á s tak nieodmienną wiarą iáko był Iop/ Dániel/ ábo Noe/ [...] ten pewnie zbáwi dużę swoię. *RejZwierc* 88; *ReszList* 160; *LatHar* 136, 574; Wchodźcie przed obliczność iego z wefelem/ á wiedzcie iż Pan on ieft *SkarKaz* 39b.

»sta(nąć) (a. stawać) przed [czyją] oblicznością, stać około (a. przy, a. w) [czyjej] obliczności; stojący przed [czyją] oblicznością« = *coram [alicuius] praesentia stare HistAl; stare (a. stantes) in conspectu (a. ante faciem) [alicuius] Vulg, Mącz [szyk zmienny] (41:3;3): PatKaz II* 52v [2 r.], 54; Iozef obiezdził włfytki ftrony żyemye Eipfkyey/ á trzydzýeftzi mu lat było kyedy ftał przed oblicznością

krola Faraona [*quando stetit in conspectu regis Pharaonis Vulg Gen 41/46*] *HistJóz C*; *WróbŻołt* 16/15; WSzytek národ ná ziemi miełzkáiący dáwáy chwałę pánu łwemu á łtánáwłły wrádołci przed oblicznołciá iego zrołkołłá wyłłáwiy łwięte imię iego. *RejPs* 146; *HistAl* E3; *LubPs* B4; *Leop Gen* 41/46, 4.*Reg* 3/14, *Iudith* 12/15; *Mqcz* 417d; *RejAp* 3v, 65v, 67v, 70v, 81 (11); Bo nie mnimay ábyć [...] Pan miał mówić ku onym tylko zwolennikom łwoim/ ktorzy iedno tuż łtali około łwiętey oblicznołci iego *RejPos* 318, 107, 110, 133, 177, 192 (18); káždy przed oblicznołciá Páńłká łtánác/ á ze włzyłtkich myłłi/ vczyńkow/ náołtátek y ze włzyłtkich łłow liczbę czynić/ á potym łkaźń łędzięgo odnieł musi. *KuczbKat* 60; *RejZwierc* 173; *CzechRozm* 56v; to nie máła/ łtać przy prawđziwey y rzeczywłftey oblicznołci/ á co wıęłza/ ofierze tegoż Pána *LatHar* 77; Cić łá [*świadkowie boży*] one dwie oliwie y dwa łwieczniki łtoiące przed oblicznołciá Pána łziemie. *WujNT Apoc* 11/4; *PowodPr* 19.

»ukazać jasną oblicznołć [*nad kim*]« (1): Aczkolwiek zárzułili łidłá zewłłąd námię/ [...] ále gdy ty wkażelz iáłną oblicznołć nádemną łwoię łámi oni dobrowolnie wtyłz łidłá łwoie wpádaía. *RejPs* 84v.

»(u)pałć (*a.* upadać) przed oblicznołciá« [*szyk zmienny*] (3): *TarDuch* A4; A vpádn ł tymi/ thák iákoł łyłzał/ vpáđłemi á potym łwiętemi ludźmi/ przed oblicznołciá á przed Máyełtatem Pána łwego *RejPos* 339; *SiebRozmyłł* D3v.

»wstydác się [*czyje*] oblicznołci, przed [*czyjá*] oblicznołciá; srom [*komu*] [*czyje*] oblicznołci; wstyd [*komu*] przed [*czyjá*] oblicznołciá« [*szyk zmienny*] (2:2;1;1): A tak iego łie oblicznołci włtydaiac abyłmy łie włzey marnołci á złych vczyńkow łromali. *BielŻyw* 102; *RejPs* 57v; [*aby*] włzelka łie płęc/ włthydáłá przed oblicznołciá iego/ przed kthorym/ drży niebo/ ziemiá/ piekłó *KrowObr* 242v; *RejAp* 198; *RejPos* 186; Rzekłem Páne ieltem záwłtydzon á łrom mię oblicznołci twoiey [*Domine, confusus sum et reveritus sum ante faciem tuam*]. *BudBib* 3.*Esdr* 8/73.

»wyrzucić (*a.* odmiat(ow)ác, *a.* odmietowác, *a.* odrzucić, *a.* odpędzić, *a.* rozproszyć, *a.* zetrzeć (jako proch) *itp.*) [*kogo*] od (21), z (2) [*czyje*] oblicznołci; wyrzucon(y) (*a.* odrzucon) od [*czyje*] oblicznołci; wykorzenion przed [*czyjá*] oblicznołciá« = *condicere* (*a.* *proicere*) *a facie* [*sua*] *Vulg* (21:2;5;1): *WróbŻołt* 88/24; abowiem tobie wolno nieynaczey iedno iako proch nas zetrzeć z oblicznołci twoiey. *RejPs* 159, 45v, 135v; Pokorna próžbá áby grzełzny prze vpádek nie był odrzucon od oblicznołci Páńłkiey. *LubPs* B5 *marg*; Vłtyłz Páne ten nędzny głos wyerney próžby moyey/ Nye odmyetuy myę od łwiętey oblicznołci łwoyey [*Ne proicias me a facie tua Vulg Ps* 50/13] *LubPs* G3v, E2, I4v; Abowiem gniew Páńłki był nád ludá y nád Ieruzalem/ áz ie odrzucił od oblicznołci łwoiey [*quo proicere faceret eos a facie sua*] *BibRadz Ier* 52/3; *BielKron* 77v; *RejAp* 1; *RejPos* 30v, 49v, 101, 160, 172 (15); Oto iuż teraz krolowie ziemłcy [...] vpáđńcie przed nogi ięgo/ áby kiedy rozgniewawłzy łie nie wyrzucił was od oblicznołci łwoiey. *RejZwierc* 42; Nie będzie wykorzenion tobie mąż przed oblicznołciá moią [*Non excidetur tibi vir a facie mea*]/ łiedzący ná łtolicy Izráelłkiey *BudBib* 3.*Reg* 8/25; *KochPs* 77.

»zakryć (*a.* (s)kryć) się (*a.* *kogo*, *co*) przed [*czyjá*] oblicznołciá; zakryty (*a.* skryty) od [*czyje*] oblicznołci« = *abscondere facie* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (9:4): *RejPs* 47, 207, 207v; Nye łá łkryte vłtá moye od twey oblicznołci [*Non est occultatum os meum a te Vulg Ps* 138/15] *LubPs* eev; *BibRadz Iob* 13/20, II 141b *marg*; Iako Ray ielst miełłce zákryte od oblicznołci ludzkiey/ ták też y Piekłó

BielKron 466v, 466v [2 r.]; *RejAp* 62v, 64; Biádá wam ktorzy ieftefcie głębokich ferc/ á chcecie zákryć omylne rády fwe przed oblicznością Páná fwego *RejPos* 189; *BiałKat* 75v.

Wyrażenia: »obliczność Baranka (Świętego), Barankowa« (8:2):A thák my wierni [...] nie vciekaymy od obliczności thego fędziego ná máyefstacie y tego Báránká náfzego fwiętego/ ále fthoymy mocno ná fundámencie fwiętym iego *RejAp* 64v. Cf »przed oblicznością Baranka, Barankową«.

»obliczność ciała, cielesna« [szyk 1:1] (2): *BiałKat* 133; Známienueie też w pífmie ciáło/ cíelefną obliczność/ álbo bytność *GrzegŚm* 20.

»obliczność ludzka, ludu« (8:1): Vprzedzi też Sądny dzień y Heliafz Prorok ktorego Pińmo powiáda wziął Bog w ognińtym woźie do Ráiu od obliczności ludzkiej *BielKron* 467, 3v, [84²]v, 466v [2 r.]; wiela ludzi godności táią fię w nich [...] od obliczności ludzkiej fą oddalone [*ab hominum conspectu remotae sunt*]? *ModrzBaz* 58. Cf »przed oblicznością ludzką, ludu«.

»obliczność nieprzyjaciół (a. nieprzyjaciela), nieprzyjacielska« [szyk 10:1] (10:1): Nieprzyjaćielfka obliczność/ Czyni ludziem wielką tefkność *BierEz* L3; Ktore zapalenie przyfzło namię/ od flow tego ktori złorzeczi y obmawia mię: przifzło na mię od obliczności nieprzyjaciela y od przefladowce me⁸⁰ [*a facie inimici et persequentis*]. *WróbŻółt* 43/17. Cf »przed oblicznością nieprzyjaciół«.

»obliczność oblicza« (1): Pánie Iezu Kryfće/ [...] Oto ia téż vpadam przed oblicznością twégo fwiętego oblicza/ dziękując ci zá ták wielką łáfkę/ y ták okrutną mękę którąś dla mnie ćierpiał. *SiebRozmyśl* B3v.

»obliczność (Pana) (Boga) (Ojca), pańska, boża, boska, bostwa« = *facies Domini Vulg, PolAnt; conspectus Domini (Dei) Vulg* [szyk 191:4] (83:54:46:9:3): *WróbŻółt* 97/9; abowiem zadne by fie infle kochanie fnadz niemogło przytrefic więczłfe duflam náffem: iedno patzyc na obliczność twoię pana fwego *RejPs* 65, 165v, Ff2v; Gory iák wołk ták fłynęły/ od Pánfkiey obliczności/ Zyemiá drżáła dziwuując fie/ iego wielkiej możności. *LubPs* V6, B5 marg, Z6v; *Leop Ps* 97/9; Ten wiátr był znák Obliczności Bożey *BibRadz* I 2c marg, *Gen* 4/16; *BielKron* 3; *RejAp* 198; Obraz dułzny dobrze może być przyrownány wołku bo iáko wołk płynie od ognia/ táko grzełzni ludzie giną od obliczności Bożey. *HistRzym* 57; mamy obaczáć/ niewidomą obliczność Páná fwego/ [...] ábychmy fie záváždy fkromnie á poczciwie záchowywáli we wfzelkich fprawach fwoich *RejPs* 14v, 30v, 76v, 164 [2 r.], 200v, 213 (12); A wfzakże iz obliczność Pánfką ták vsiebie vważá/ nieraczył go Pan ná ftronę odrzucić álie [!] trochę z gromiwfzy poćiefzył *BiałKaz* C4, B3v, C3v; *WisznTr* 32; *LatHar* 46, 77; *WujNT Act* 3/20, 2.*Thess* 1/9; *SkarKaz* 39a [2 r.], 41a, 456a marg, Ooood. Cf »przed oblicznością (Pana) (Boga) (Ojca) bożą, pańską, boską«; »przed oblicznością pańską« = *wcześniej niż*.

»światłość obliczności« (1): Światłość wdzyęczną oney twoiey fwiętey obliczności Ráčż ofwiećić nád fługą twym [*Faciem tuam illumina super servum tuum Vulg Ps* 118/135] w fwey fprawiedliwości *LubPs* bb5v.

»święta obliczność« [szyk 25:11] (36): Ku twey flodkié miłofcij wflytek fie wydávám/ iefli twey obliczności fwięte nieobráżam. *OpecŻyw* 18v; *RejPs* 71, 125v, 140v, 147v; Niech przeniknie modlitwá ma ku twéj fwiętey obliczności/ Iák zápalona ofiárá *LubPs* ee3, G3v, bb5v; záváždy nád

wiernymi ftoi wótawicznie święta obliczność iego/ á zówzdy przegłáda fercá ich święte oko iego *RejPos* 349v, 160, 164, 201v, 315, 318 (8). Cf »przed świętą obliczność«, »przed świętą oblicznością«.

Szereg: »majestat a (i) obliczność« [szyk 4:3] (7): [człowiek] częłtokroć vpadać musí w rozliczne złości/ wótawicznie obrażáiąc on święty Máyeftat á obliczność Páná Bogá fwoiego. *RejPos* 235v. Cf »przed majestatem a (i) przed oblicznością«.

Wyrażenia przyimkowe: »przed obliczność« = *in conspectu Vulg; coram praesentia HistAl; coram PolAni; ad praesentiam JanStat* [w tym: czyja: pron poss (32), ai poss (18), G sb (19) (69)] (70): *WróbŻółt* 118/170; *RejPs* 74v; prołzę cie bárzo áby femną przed obliczność mátki moiey iechał *HistAl* L6, C6v, E4v; Tyś położył włfytki złzy me przed obliczność łoby *LubPs* O2; *KrowObr* 91v; Niechże wnidzie modlithwá ma przed obliczność twoię *Leop Ps* 87/2; *BibRadz Dan* 4/3, 7/13; In prospectum populi producere, Przed obliczność połpółtwa wywieść. *Mqcz* 406c, 462a; Tedy gdyż ták hániebnie Iowinian ná páłac przed obliczność wżytkich był wywiedzion/ niektory pies ktory go przed tym bárzo miłował/ [...] rzucił fie na nie⁸⁰ *HistRzym* 44, 44; Ale gdy nie będyelz miał thák połtánowionego fercá fwego/ wżytko to iákobyś plewy fypał przed obliczność Páná fwego. *RejPos* 119v, 58, 193, 310v; *RejZwierc* 192v; *BielSpr* 39v; *LatHar* 15, 68, 154, 180, 184; *SarnStat* 957.

~ *W charakterystycznych połączeniach*: przed obliczność [czyj] iść, jechać, położyć łzy [komu], (przy)nieść (ofiary, serce wierne) (5), przypuścić płacz (skargę), przystąpić, przywieść [kogo, co] (4), ukazać się, wezwać [kogo], wnieść, wstąpić, wywlec [kogo]; przed obliczność [czyj] pozwany, przywiedzeni, być wywiedzion, zgromadzeni.

Wyrażenia: »przed obliczność bożą, (Pana) Boga (Ojca), pańską, boską« (6:6:5:2): A tedy myłofyerdzye ktore zwyecznołzczy przed bogyem yełth Przyłtapyło przed oblycznołzycz bołką a rzekáč O myly panye fthworz czlouyeka *PatKaz II* 32v; *LubPs* V5v marg; Abowiem Kryłtułá Syná Bożego żadne łtworzenie offiárować niemoğło/ áni przed oblitzność Bogá Oycá połtáwić/ iedno on łam. *KrowObr* 190; Y przywiedźie ćielcá one⁸⁰ do drzwi przybytku zgromádzienia/ przed obliczność Páńłką *BibRadz Lev* 4/4, I 3b marg, *Lev* 3/7, 12; *RejAp* 165; bo modlitwá iego [św. Aleksego] włthępuie w niebo iákoby dym przed obliczność Bożą. *HistRzym* 124; *RejPos* 90, 119v, 179, 233v; *GrzegŚm* 14, 16; *ReszList* 160, 180; *LatHar* 136; rołkazał Pan Bog/ áby káždy mąż zwłáłzczá gołpodarz trzykroć do roku vkazał się przed obliczność włzechmogácego P. Bogá Izráelowego *SkarKaz* 39a.

»przed obliczność majestatu (boskiego)« (2): *KrowObr* 169v; Iż poydę á ogládam co to wżdy zá ták frogie głósy włtępuią z zvmie przed obliczność Máyeftatu moiego. *RejZwierc* 260.

»przed świętą obliczność« (2): *RejPs* 64v; Pláč łpráwiedliwy/ y łkargę moię/ Przymuść przed świętą obliczność fwoię [*De vultu tuo Vulg Ps* 16/2] *KochPs* 21.

Cf »przyść przed obliczność [czyj]«. ~

»przed obliczność« = *w sposób widoczny* (1): In medium venire, Wyłtępić przed obliczność ná yáłność. *Mqcz* 480c.

»przed oblicznością« = *in (a, ante) conspectu(m) Vulg, PolAnt, Modrz; ante faciem Vulg, HistAl; coram [alicuius] praesentia HistAl* [w tym: czyj: pron poss (206), G sb (157), ai poss (103) (466)] (475): *BierRaj* 23; Dáymi przez nagie grzechow mych wyłpowiedaniję/ łtarého człowieka ze włfytkiemi

vczynki fwyymi zewletz/ a przed oblicznością twą/ mnie nagięgo od tznót nigdy niewidziēt *OpecŻyw* 126, 105v, 114, 132v, [170]v; *HistJóz* A3v, E2v, E3, E3v; in conspectu, przed oczyma, oblicznością *BartBydg* 34b; *TarDuch* A2, A3v, A4, A7, B3v, D7, E; agdy bandziesz myal słyżenyae abo przed oblicznością Cefzarfką abo przed Baífhamy [...] powyeff themy slowy. *LibLeg* 7/31; *WróbŻoít* 22/5, 40/13, 49/3, 8, 55/9 (17); Bo iáko to ieff íszezliwy człek/ ktory chodzi wboiázi przed oblicznością twoią *RejPs* 36; Y nienáidowáío fie nigdy czyfte ferce ich przed oblicznością iego *RejPs* 116, 25, 34, 38, 46v, 51 (29); *HistAl* E4v, N3v; *MurzNT* 3v; Ale zechmy zgrzezyli przed thwoią oblicznością/ Przetoś nas teź náwiedił tákową twą frogością *LubPs* hh5, C, C2, D4, E2, O6 (8); Modlitwá/ moiá iáko zapalenie kádzidlá przed oblicznością twoią Pánie. *KrowObr* 91v, 44, 56, 134, 169v, 170, 203v; Tá Helter ípodobáía fie Krolowi bárzo/ y náíázlá íáfkę przed oblicznością iego *Leop Esth* 2/9; Duch boiácych fie Bogá bywa ífukan/ á przed oblicznością iego będzie błogóílawion [*in respectu illius benedicetur*] *Leop Eccli* 34/14, *Ex* 25/30, *Num* 32/4, 13, *Deut* 11/23, 32 (32); Od wieku do wieku przepátruie/ y nie máíz nic dziwnego przed oblicznością ie^{go} [*et nihil est mirabile in conspectu eius*] *BibRadz Eccli* 39/24[25], *Gen* 23/11, 18, 47/15, *Deut* 31/7, *Is* 19/1 (10); *BielKron* 18, 33, 35, 44, 77v; *SarnUzn* D6v [2 r.]; *RejAp* 8v, 121v, 124, 128, 135 (12); Oto od wíchodu íońcá przydzie wam Bog/ [...] przed oblicznością iego wciecze ímierć/ á vpádnié dyabel przed nogámi iego. *RejPos* 3, 13, 19, 22, 30v, 55v (37); *BiałKat* 76; Wylewam przed oblicznością iego próbę moię/ á przed nim wtrápienie moie przekládam. *KuczbKat* 360, 355; czyńcie ípráwiediwość/ tedy teź wáízá ípráwiediwość wzejdzie iáko íońce przed oblicznością moią. *RejZwierc* 44, 130 [2 r.], 134v, 192 [2 r.]; *BudBib Ios* 8/32, *Ps* 87/1, *Eccli* 39/24[25], 1.*Mach* 3/22; *ModrzBaz* 59; *CzechEp* 427; *ReszList* 154; *LatHar* 46, 53, 103, 139, 143 (11); A nie máíz żadnego ítworzenia niewidziáílnego przed oblicznością iego *WujNT Hebr* 4/13, s. 196, *Luc* 2/31, 2.*Cor* 8/24, *Col* 1/22; *SiebRozmyśl* C4v; *PowodPr* 6.

~ W charakterystycznych połączeniach: przed oblicznością [czyj] być (świętym, usprawiedliwion, zacnym, zatrwożonym, jako robaczek, w wielkim strachu) (12), chlubić się [czym], chodzić (w bojaźni, w czystości, w niełasce, w nieprawości, w miłości, w sprawiedliwości, bez zmazy itp.) (24), chwalić [kogo], czynić co (było) dobrego (i przyjemnego) (złe(rzeczy), złość) (11), dopuszczać się złości (2), íść wprzóđ jeść, kłáść chleby obliczności (ma być kładzion chleb przelózenia) (2), korzyć się, kryć się w kąty, leżeć (4), modlić się, mowić (3), naleźć łaskę (miłosierdzie, odpuszczenie) (7), ofiarowác [co], okazać się [jak(im)] (2), oskarżác (oskarżyć) [kogo] (4), postawić [kogo], prosić miłosierdzia, przelóżyć (kłáść, przekládać) [co] [= zaproponowác] (3), przyczyniác się [za kim], radowác się (4), rozproszyć [kogo] rozsądzić [kogo], siedzieć (4), mieć słyżenie, stáć (stanąć, stojący) (11), śpiewác (2), taić [czyj] występek, precz uciekác, ukazać się z ofiarami; ((po-, u)kázowác się; okazowanie się) (13), uniżác (uniżyć) (się) (myśli i serca) (3), nie upaść (2), wołác, wylewác krople szez (próbę) (2), wyznawác grzechy, zgrzeszyć, żyć; przed oblicznością [czyj] grzech [czyj], nie ma nic dziwnego; przed oblicznością [czyj] nalezion bez grzechu, wzgardzony.

Wyrażenia: »przed oblicznością Baranka, Barankowá« = *in conspectu Agni Vulg* (7:2): oni ítoią przed máyéístatem: y przed oblicznością Báránká przyodziani íthołámi bíalými *RejAp* 65v, 67v, 121v,

123 [2 r.], 124; duŕze ſwiętych ſą z Chriſtuſem w niebie/ przed ſtolicą Bożą/ przed oblicznością Báránkową *WujNT* 856, *Apoc* 7/9, s. 853.

»przed oblicznością ludzką, ludu« = *in conspectu hominum Vulg* (2:1): *Leop Ios* 11/6, *Apoc* 13/13; Y Czyniła ona beſtia znaki wielkie/ tak iż kazála ogniowi ſłtępować z niebá ná ziemię przed oblicznością ludzką. *RejAp* 112.

»przed oblicznością nieprzyjaciól (a. nieprzyjaciela)« (9): wirwy a potargay ſydla dyabellkye [...] abifimi nyeupadly przed oblycznoſcyą nyeprzijacyol náſlich *BierRaj* 16; Niewytrwał bych zaprawdę tákiedy ſwoiey gnuſności/ będę ząwždy przed oblicznością nieprzyjaciela náſze⁸⁰ z Rycerſtwem ſwym *BielKron* 244v; Proſzę cię tedy odkupicielu moy/ [...] rátużye mię/ ábym przed oblicznością nieprzyjaciól moich/ nie vpadł *LatHar* 589; *SiebRozmyśl* B3, B4v, C, C3v, D3, D3v.

»przed oblicznością (Pana) (Boga) (Ojca), bożą, pańską, boską« = *ante faciem Domini Vulg, PolAnt; in a. ante conspectum, in oculis (Domini) (Dei) Vulg; coram Domino PolAnt* [szyk 152:2] (69:40:38:7): Drogá ieſt przed oblicznością bożą ſmięrtz [!] ſwiętych *OpecŻyw* 180v, 2; *PatKaz II* 52v [2 r.], 54; *WróbŻoſt* 67/4, 115/15; *RejPs* 34v, 46, 89, 158, 169, 197v; Włzeteczny iáko błoto przed oblicznością Bożą *LubPs* E2 marg, D3 marg, H4 marg, Y3v marg, Z marg, aa marg; *KrowObr* 125, 213v, 229; Korzcie fie przed oblicznością Páńfką: á powylſły was. *Leop Iac* 4/10, *Num* 6/20, *Deut* 12/7, 26/5, *Iudic* 6/1, 3.*Reg* 21/20 (18); *BibRadz Ps* 114/9, *Luc* 1/72[76], II 141b marg; *BielKron* 87v, 387, 466v; *GrzegRóżn* C3v; A mądroſci ſwiáthá thego ząwždy bywáią półromocone przed oblicznością Páná thego *RejAp* 42v; Y virzałem ſiedm Anyołów ktorzy ſtali przed oblicznością Boſką *RejAp* 70v, 8v, 31v, 35, 35v [2 r.], 68v (17); *RejPos* 40v, 63v, 69, 105v, 110 (48); *GrzegŚm* 61; *KuczbKat* 60, 260; *RejZwierc* 130, 131 [2 r.], 152v, 173, 175v; *BudBib* 3.*Esdr* 1/46, 43; *CzechRozm* 35v, 56v, 71v, 95, 106v (10); *KochPs* 148; iuz ten Poſrzednik náłz wzięt ieſt do niebá y ſiedzi po práwicy Bożey y zá námi fie przed oblicznością Bogá oyca ſwego pokázuie. *CzechEp* 187, 329; *ReszList* 147, 165 [2 r.]; *ArtKanc* G2v; PRoſzę cię pokornie y vprzeymie/ Swięty N. [...] rácz przed oblicznością Páná Bogá włzechmogącego/ w Troycy iedynego/ ná mię nanędznieyſze⁸⁰ grzeſzniká wſpominác *LatHar* 471, 647; Terazci fie ſłtáło zbáwienie y moc/ [...] iż zrzucón ieſt ofkárzyciel bráciey náłzey/ który ie ofkarzał przed oblicznością Bogá náłzego we dnie y w nocy. *WujNT Apoc* 12/10, 2.*Cor* 2/17, 12/19, *Hebr* 9/24, *Iac* 4/10, 1.*Petr* 3/4 (9); *WysKaz* 32; Wierny y nabożny dżiwnie fie wćielzonym vczuł/ iż był przed oblicznością bozką [= w koſciele] *SkarKaz* 40b, 39b.

»przed ſwiętą oblicznością« [szyk 13:5] (18): ZÁłóſciwa proźbá moyá moy włſzechmocny Pánye/ Przed twą ſwiętą oblicznością [*Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine Vulg Ps* 118/169] iuz mech teraz ſtanie *LubPs* ccv, Y3v marg; *RejAp* 120v; á práwiechmy ſą iáko błaznowie iácy s tymi wymyſły ſwemi przed ſwiętą oblicznością iego *RejPos* 219, 180v, 182, 190, 201v, 214 (15).

Szereg: »przed majestatem a (i) przed oblicznością« [szyk 4:2] (6): *RejAp* 65v, 67v; [*prorok Dawid mówi*] iáko ieſt droga á koſztowna ſmierć káždego z nich [*wiernych*] przed Máyeſtatem á przed oblicznością iego *RejPos* 321v, 177, 186, 339.

Cf Fraza, »kłaniać ſię przed oblicznością«, »mieć przed oblicznością«, »ſtanąć przed oblicznością«, »upaść przed oblicznością«, »wſtydać ſię przed oblicznością«, »wykorzenion przed oblicznością«, »zakryć przed oblicznością«. ~

»przed oblicznością« = *wcześniej; ante faciem Vulg* [wyłącznie w tłumaczeniach ewangelii: *Luc 1/76, 7/27, Mar 1/2*] [czyją: w tym: *pron poss (8), ai (3)*] (11): *MurzNT Luc 7/27; RejPos 8v, 9v, 12v, 13, 296; CzechRozm 256v*; Iáko nápiáno iest v Iláialzá Proroká: Oto ia pošyłam ániołá przed oblicznością twoią (*marg*) To iest, przed tobą: ábo przed przyźciem twoim. Hebráífm. (—) ktory zgotuie drogę twą przed tobą. *WujNT Mar 1/2*.

~ Wyrażenie: »przed oblicznością pańską« = *ante faciem Domini Vulg, PolAnt (3)*: I ty dźięć/ będziefz zwáno prorokiem ná wyźszego/ Bo przed oblicznością pańską/ poidźiefz naprzód gotować drogi iego. *MurzNT Luc 1/76; ArtKanc A18; WujNT Luc 1/76*. ~

»przed oblicznością« = *towarzystąc komus; in conspectu Vulg* [czyją: w tym: *G sb (2), pron poss (2)*] (4): *WróbŻolt 67/8*; A gdy będyiefz raczył idź przed wífec oblicznoścya/ Wzruífyc íie zyemyá muśi przed twá wielmožnoścya. *LubPs P5, S3v; RejPos 112v*.

α. Wyrażenia przyimkowe będące tłumaczeniami konstrukcji hebrajskich w znaczeniu: z powodu, przez kogo, co [czyja *G sb*] (3) :

»od obliczności boga« (2): Tedy ziemia wezdrzała á niebiofa defzcz ípufcíly od obliczności boga na gorę Sinai z ítrępuiącego od obliczności boga Íraelskiego [*a facie dei Synai: a facie dei Israel*] *WróbŻolt 67/9*.

»prze obliczność« (1): Było/ [...] że wyfufzył Iehowá wody Iordanowe przed fynmi Izráelowymi/ áfz przefzli/ tedy rozpłynęło íie íerce ich/ y nie było w nich [*królach amoryckich i kananejskich*] dáley ducha prze obliczność fynow Izráelowych [*a facie filiorum Israel*]. *BudBib Ios 5/1*.

β. W odniesieniu do sytuacji publicznych, przeważnie sądowych; *praesentia Mącz, HistAl, JanStat; conspectus Mącz, Cn; prospectus Mącz* [w tym: czyja: *G sb (24), pron poss (5), ai poss (3) (32)*] (33) : [*papieź Symmachus ustawił*] áby żadne Koncylia bes obliczności Rzymfkiego Papięza niemiály żadney mocy y powagi. *KrowObr 29; Mącz 78b*.

Wyrażenia przyimkowe: »przed obliczność« = *przed kogo* (2): POzew tedy iest wezwanie Perfony wedle Práwá/ przes przyfyęgłego Sługę Mieyfkiego/ przed obliczność Sędźiego. *GroicPorz pv; SarnStat 957*; [opatrný Iáń Pęnwyc, przyftapywfzy przed oblyczność náfzę dobrowolnie przedal dom íwoi *ZapWpol 1549/19, 19v*].

»w obliczność [czyją]« = *przed [kogo]* (1): *Adducere copias in conspectum hostium*, W obliczność nieprzyacielską woysko przywieś. *Mącz 405b*.

»przed oblicznością« = *w obecności* (9): Egipczyk iáko prorok wízedł do Macedonief/ íiedząc tám w pošrod miáftá/ przed oblicznością Grekow náń pátrzących iáwnie prorokował. *HistAl A2; ZapWar 1558 nr 2686; GroicPorz z3v*; theras káždy íwoie zdánie powiáday przed oblicznością wźzego Confefu/ to iest wízyftkiego íenatu íiedźącego *BielKron 207v; Mącz 462a; ModrzBaz [41]v; ZapKóścier 1588/83v*; Xiązę Miesko álbo Mieczysław ze wízyftkimi Pány Polskimi przed oblicznością Dąbrowki oblubienice íwey/ y przed Czeskimi Pány wiáre Chrześciáńską przyiáł/ y ochrzcił íię. *StryjKron 150; SarnStat 642*; [opatrný Wociech Kapála, przedal, y powzdał, przed oblycznością náfzą Bartofzewy Chmieliarzowy ląkę, zá 4 polfkie grzywny *ZapWpol 1550/20v, 20*].

»przy obliczności« = *w obecności* (15): pozew ná kftáft Mándatu nápiány/ [...] ma być przybit przy obliczności dwu álbo trzech świádków/ ná Rátufzu *GroicPorz p2v, k, aa3, aa3v, bb4v, hhv, ii2v*;

BielKron 331v; Mancupi emptio, Vrzędne wkupienie wedle prawá przy obliczności piąci świádków. *Mqcz* 206b, 66a, 254d, 275c, 329c, 379b, 431a; *ZapKościér* 1582/34; **[[dom]** yełth nayąła przy obliczności flawáthnich panow Lyenarth Crakra Raycze y Hanus Marqwatha *ZapWpol* 1545/199].

»w obliczności [czyje]« = *w obecności* (4): Abuti auribus alicuius, Mowić co diabeł każe/ źle mowić w obliczności tego przed którymby nie miało być mowiono. *Mqcz* 511a, 244a, 417d, 452d.

b. bibl. W połączeniu z dopełniaczem rzeczownika nieosobowego przyjmuje znaczenie tego rzeczownika [w tym: czego (39): *G sb* (35), *ai poss* (2), *pron poss* (2)] (40) : *WróbŻółt* 37/4; Wielkimi chwałami wyznawając będziemy wynofić ymię twoie náłz pánie á zwielkiem dobrodzieyftwem vftáwicznie vznawamy możność obliczności imienia twego *RejPs* 110, 24; *LubPs* H3v; Ezechiel [...] widział obliczność chwały Bożey [vidit conspectum gloriae]/ którą mu vkazał ná wozie Cherubin. *Leop Eccli* 49/10; Nie siedziałem we zborze igrájących á (przeto) przechwalałem fie obliczności ręki thwoiey [a facie manus tuae] *Leop Ier* 15/17, *Tob* 3/24; Odrzuconem od obliczności oczu twoich [Proiectus sum e conspectu oculorum tuorum] *BibRadz Ion* 2/5; nie może być żadne vfpokoienie y w kościach moich/ gdiż vftáwicznie przed łobą widzę obliczność grzechow fwoich. *RejPos* 309, 13, 198; *BiałKat* 331; *RejAp* 117; *LatHar* 167, 279; Y widziałem vmárłe wielkie y máłe łtojące przed oblicznością łtolice [in conspectu throni] *WujNT Apoc* 20/12, *Iudae* 24, *Apoc* 1/4, s. 841; *SiebRozmyśl* B4, D3; *PowodPr* 84.

W charakterystycznych połączeniach: obliczność chwały (3), gniewu (3), grzechów, imienia, majestatu (7), miłości, oczu (2), ręki sakramentu, stolice (3).

Wyrażenie przyimkowe: »przed oblicznością«: (5):~ Wyrażenia:

»przed oblicznością majestatu« = *przez majestat* (2): [spraw Panie] ábyfmy byli náleżieni wdzięcznymi przed oblicznością maiestatu twego *LatHar* 60, 637.

»przed oblicznością oczu moich« = *mnie* (2): á then ktori złe mowi nie łpodołał fie przed oblicznością oczu moich [qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum]. *WróbŻółt* 100/7; *Leop Ps* 100/7.

»przed oblicznością oczu twoich« = *wobec ciebie* (1): Ktory pomruga okiem/ łtroi złości/ á żadny go nie odrzuci: Przed oblicznością oczu twoich [In conspectu oculorum tuorum] osłodzi vftá fwoie *Leop Eccli* 27/26.

α. Wyrażenia przyimkowe będące tłumaczeniami konstrukcji hebrajskich w znaczeniu: z powodu, przez co [czego] (4) :

»dla obliczności« (1): niemáłz pokoiu fiłam moim dla obliczności grzechow moich [a facie peccatorum meorum] *WróbŻółt* 37/4.

»prze obliczność« (2): *Leop Ps* 37/4; Nie máłz zdrowia nic w ćiele rnoim prze obliczność gniewu twego *LatHar* 162.

»przed oblicznością« (1): Przed oblicznością zágniwánia iego kto fie poštáwi [Ante faciem indignationis eius quis stabit]? *Leop Nah* 1/6.

β. O wężu i bestii z Apokalipsy św. Jana [czego: *G sb* (4), *ai poss* (2), *pron poss* (2)] (8) :

Wyrażenia przyimkowe: »od obliczności wężowej« = *przed wężem; a facie serpentis* *Vulg* (2):*RejAp* 103v; Y dano niewieście dwie łkrzydłe orła wielkiego/ áby leciała ná pułtynią ná mieyfce fwoie/

gdzie ią żywią przez czas y cząfy/ y przez połowicę cząfu od obliczności węzowej. *WujNT Apoc* 12/14.

»przed oblicznością bestyjej« = *wobec bestii; in conspectu bestiae Vulg (6): Leop Apoc* 13/14; tá nowa beftia poczęła okázowác moc fwą wżytkę przed oblicznością oney pirwżey beftthiey. *RejAp* 111v, 109v, 111, 111v, 112.

γ. Wyrażenie przyimkowe: »przed oblicznością [czego]« = *wcześniej niż (1)* : przed wefzciem iego [Zbawiciela] (*marg*) wł: przed oblicznością wefzcia iego (-) [*ante faciem adventus eius*] Ian opowiedał krzeft pokuty wżytkiem ludowi Izráelkiemu. *WujNT Act* 13/24.

c. Wyrażenie przyimkowe: »w obliczności [czego]« = *w czasie trwania czegoś, podczas czegoś (1)* : In re praesenti optime deliberabis et constitues, W obliczności gry wyżrzyfz/ nálepicy obaczyfz y rofpráwifz co będzie potrzebá. *Mącz*, 413a.

3. W przekładach Biblii i tekstach religijnych w tłumaczeniu hebrajskiego słowa „pānīm” ‘przód, powierzchnia, zewnętrzna strona’ [czego] (15) :

Wyrażenie: »obliczność ziemie« = *facies terrae Vulg (15): WróbŻółt* 103/30; Bo gdy fie tobie zda rofkáezfz płynąc defzczowy ná obliczność fuchey ziemie [...] boże náfz. *RejPs* 97v; *LubPs* X6; Pilnie zgromádzáiąc zbiorę wśyfłtkie rzeczy z obliczności ziemie/ mowi Pan *Leop Soph* 1/2, *Soph* 1/3; *BielKron* 4v; Zelli miły Pánie pánuiącego Páná co rychley ná obliczność zyemie. *RejPos* 120v, 47 [3 r.], 138, 149; *RejZwierc* 11; Nie ták złošnikom fię powiedzie/ nie ták: ále (sftaná fię) iáko proch/ ktory wiátr rozmiáta (porwány) od obliczności ziemie. *LatHar* 738; Iam vczyñił ziemie y ludzie/ y bydlętá/ ktore fą ná obliczności ziemie *PowodPr* 14.

4. *Kształt (1)* : Tym fpořobem fżkoły będą nápráwione: rozumy młodych ludzi będą pobudzone: káždy řtudent opuściwży cudze fpráwy/ będzie fię do prawdziwey z náuki chwały gárnać: á ftáre przezwiłká nową rzeczám obliczność przyniofá [*nominaque vetera novam rebus faciem adferent*]. *ModrzBaz* 133v.

5. Wyrażenie: »chleby [wykładów albo] obliczności« = *ofiara starotestamentowa składana w miejscu świątym Przybytku (1)* : A będziefz záwżdy kładł ná ftóle chleby obliczności przed oblicznością moią [*Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper*]. *Leop Ex* 25/30; [iáko [Dawid] wífedł do domu Bożego/ y iadł chleby wykładów (álbo obliczności) [*panes propositionis comedit*] kthorych mu fie ieść nie godziło *Leop Matth* 12/4 (*Linde*)].

Synonimy: 1. twarz; 2. a. osoba, obecność; 3. obszar; 4. kształt, postać.

Cf OBLICZAJ, OBLICZEJ, **OBLICZE**